

УДК 656.029.4

БЄЛОВА А.І.^{1*}, НОВАЛЬСЬКА Н.І.², ОРЛОВСЬКА О.В.³

1* д.е.н., професор, Кафедра Економіки і менеджменту ДСП «Інститут інноваційної освіти» Київського національного університету будівництва і архітектури, Повітрофлотський проспект, 31, Київ, 03680, Україна, e-mail: allal64@ukr.net, ORCID ID: 0000-0003-4106-7351

2 к.е.н., доцент, Кафедра Організації авіаційних робіт і послуг Національного авіаційного університету, проспект космонавта Комарова 1, Київ, 03058, Україна, e-mail: naduch@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-6331-9217

3 к.е.н., доцент, Кафедра Гуманітарної та соціально-економічної підготовки Львівської філії Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В.Лазаряна, 49010, Україна, Дніпро, вулиця ак. В. Лазаряна 2, e-mail: entony1972@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-7225-0717

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ МУЛЬТИМОДАЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ

Мета. Розглянуто стан та тенденції змін в питанні розвитку мультимодальних перевезень в Україні. Досліджено існуючу систему міжнародних транспортно-комунікаційних зв'язків України. Розглянуті питання перспектив розвитку контейнерних перевезень вантажів. Визначено основні проблеми, які гальмують розвиток мультимодальних перевезень в Україні, а також окреслено необхідні заходи щодо їх усунення. **Метою дослідження** є процес організації мультимодальних перевезень залізничним транспортом, виявлення проблем розвитку у сучасних умовах. **Метод** дослідження полягає у аналізі явищ та процесів, що відбуваються в процесі організації мультимодальних перевезень. **Результати:** проведено дослідження стану мультимодальних перевезень в Україні, окреслені основні проблеми. **Практичне значення:** визначені переваги та запропоновані шляхи організації мультимодальних перевезень в Україні

Ключові слова: мультимодальні перевезення; транспорт; вантаж; транзит; контейнерні перевезення; транспортна система; транспортування

Постанова проблеми

В умовах зростання товарообігу між країнами ЄС та країнами Південної Азії і Близького Сходу, а також враховуючи транзитні можливості України, перспективи розширення зовнішньоекономічних відносин України із вище зазначеними країнами, підвищується значимість питання розвитку мультимодальних перевезень.

Позитивний досвід провідних країн світу підтверджує, що наявність розвинутої транспортної структури та розвинутої системи мультимодальних логістичних центрів, дає можливість збільшити внутрішні та транзитні вантажні потоки, і таким чином підвищити привабливість та рейтинг країни в міжнародній системі перевезень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженням питання мультимодальних перевезень проводиться значним колом науковців, зокрема: О.О. Бакаєв, В.Г. Дідик, С.В. Милославська, В.П. Мироненко, Л.Б. Міротін, О.Є. Соколова та ін. Загальні питання щодо низького рівня розвитку інтермодальних, мультимодальних перевезень, транспортно-логістичної системи надалі залишаються невирішеними та потребують якнайшвидшого розв'язання

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

В останні роки у світі спостерігається стійка тенденція до глобалізації ринку товарів

та послуг. Це призводить до необхідності використання ефективних технологій транспортування продукції від виробників до споживачів. Нині дві третини перевезень вантажів у світі здійснюється у змішаних сполученнях, а найпоширенішою серед таких технологій є технологія мультимодальних перевезень. Дослідження даної моделі перевезень, визначення перспектив розвитку мультимодальних перевезень та їх впливу на стан економіки країни є основними завданнями статті.

Виклад основного матеріалу дослідження

Мультимодальні (змішані, або ті, що виконуються не менш ніж двома різними видами транспорту з укладанням одного договору) перевезення вантажів передбачають комбінування різних видів транспорту (наземного, водного, повітряного), які мають узгоджуватись як із наявністю потужностей з транспортування, так і в часі перевезень.

На даний час країни Європейського Союзу реалізують транспортну політику, яка має за мету забезпечити формування таких характеристик транспорту, як енергоефективність та екологічна мобільність. Досягнення визначеної мети досягається шляхом активного застосування технології мультимодальних перевезень, тобто комбінованого поєднання кількох видів транспорту при перевезенні вантажів.

Мультимодальні перевезення є одним із головних напрямів сучасної європейської транспортної політики, що покликаний знизити негативні наслідки вантажних перевезень шляхом зменшення викидів вуглекислого газу до атмосфери, зменшити затори, скоротити кількість нещасних випадків тощо.

В сучасній світовій практиці мультимодальні системи логістики активно застосовуються, що суттєво призводить до мінімізації витрат на перевезення вантажів. В XXI столітті 2/3 вантажних перевезень в країнах Європи та в США здійснюється в змішаному сполученні. Мультимодальні перевезення організуються як для внутрішнього, так і зовнішнього сполучення.

Можна визначити наступні основні переваги мультимодальних перевезень:

1. доставка вантажів отримувачам за принципом «від дверей до дверей», що надає можливість здійснити вибір оптимальної

схеми доставки вантажу, забезпечує гнучкість складання маршруту та ін.;

2. застосування різних типів контейнерів з урахуванням розмірів, хімічних та технічних характеристик вантажу, де контейнеризація є невід'ємною складовою технологічного процесу доставки вантажу мультимодальним транспортом;

3. оптимізація сукупних витрат на доставку вантажу завдяки скоординованій та узгодженій роботі різних елементів транспортної інфраструктури;

4. суттєве зменшення часу, необхідного для вирішення митних та різноманітних бюрократичних процедур, погодження питань щодо організаційно-правових та технічних аспектів транспортування вантажу, зростання рівня збереженості вантажу та безпеки його транспортування за рахунок організації перевезень однією компанією – оператором транспортних послуг [1];

5. зменшення термінів доставки та оптимізації маршруту відправки вантажу, який визначається з використання системи логістичних показників;

6. можливість сполучення між країнами та континентами, оскільки мультимодальні перевезення передбачають застосування мінімум двох видів транспорту (це можуть бути різні варіанти поєднання автомобільного, повітряного, річкового та морського транспорту).

Потреба в активному застосуванні мультимодальних перевезень вантажів в Україні викликано такими економічними факторами, як: необхідність розширення географії та обсягів зовнішньої торгівлі, незадовільний стан автомобільний доріг, необхідність розширення асортименту вантажів, покращення умов постачання та збереження вантажу під час його транспортування та проведення вантажно-розвантажувальних робіт, оптимізації маршрутів доставки.

В існуючій системі міжнародних транспортно-комунікаційних зв'язків Україна об'єктивно виходить за межі власних інтересів у зв'язку з її географічним розташуванням, тяжінням до географічного центру Європи. Територію України можна визначити як транстериторіальну зону, яка має найбільший коефіцієнт транзитності - 3,75 бали згідно із

оцінкою Британського інституту з проблем транспорту Рендел (рис. 1). Для порівняння цей показник для Польщі визначено на рівні 2,92 бали, що становить друге місце серед країн Європи після України. Транзитний

потенціал України визначає пріоритети розвитку країни в системі міжнародних зв'язків. Необхідно зазначити, що Україна має спільні кордони з шістьма країнами.

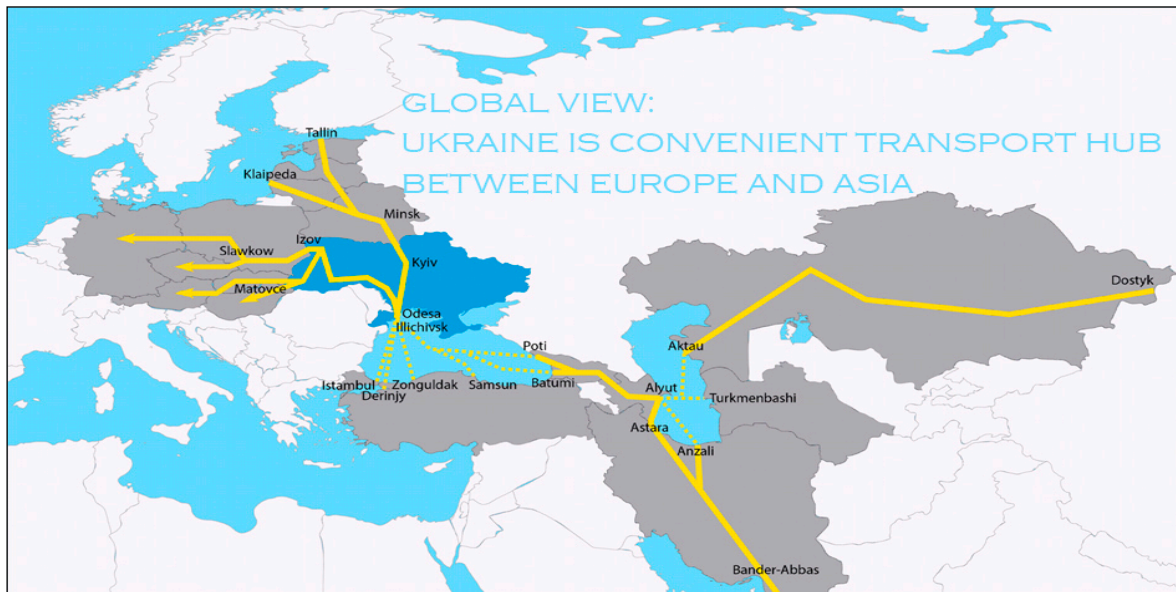

Рис. 1. Транзитні можливості України [5]

Територією України проходить шість міжнародних транспортних коридорів: європейський транспортний коридор №3, 5, 7, 9; трансконтинентальні транспортні коридори «Балтика – Чорне море», «Європа – Азія»; коридори Організації співробітництва залізниць (ОСЗ) № 3, 4, 5, 7, 8, 10 [2]. Використання транспортних шляхів сполучення на схід через територію Росії на даний час є неактивним через вплив політичних факторів.

Разом із тим слід зазначити, що транзитний потенціал нашої держави не використовується в повній мірі через низький рівень розвитку транспортно-логістичних технологій в Україні, застарілу транспортну інфраструктуру (складські приміщення, вантажно-розвантажувальні потужності). На даний час маємо загальне технологічне відставання транспортної системи України від Транс'європейської транспортної мережі [2].

Більш ніж 96% транзитних перевезень територією України здійснюється сухопутними шляхами, з них 80% припадає на залізничні перевезення, 16% автомобільні, 2% морські.

У межах України перевезення контейнерів здійснюється у відповідності до основних положень Правил перевезення вантажів в

універсальних контейнерах та Правил перевезення вантажів у спеціальних та спеціалізованих контейнерах відправників та одержувачів.

В 2018 році за даними Укрзалізниці на постійні основи курсувало 17 контейнерних поїздів, з них 7 транзитних. Обсяги перевезень контейнерними поїздами в цілому становив 334963 ДФЕ (двадцяти фунтовий еквівалент), що на 13% більше ніж у попередньому році. Разом з тим частка перевезень транзитними поїздами в зазначений період 29% або 95700 ДФЕ. Зростання в 2018 р. в порівнянні з 2017 р. відбулося за всіма видами сполучень: транзитні – на 24%, експортні – на 17%.

Великі можливості для транспортування вантажів залізницею пов'язані з відкриттям у 2018 році нового Бескидського тунелю, через який пролягає П'ятий міжнародний транспортний коридор. Увага приділяється в цілому розвитку залізничного сполучення з країнами Євросоюзу.

Одним із найпоширеніших видів комбінованих перевезень є контейнерні та контрейлерні потяги, які формуються на території як України («Вікінг», «Зубр»), так і інших країн. Розвитку контейнерних перевезень сприяють, насамперед, сезонні

обмеження руху великовантажних автомобілів (експерти вважають, що пересування автодорогою одного вантажного автопоїзду завдає екологічної шкоди, яка дорівнює шкоді від проходження до 160 тис легкових автомобілів), обмеження часу перебування водіїв за кермом автомобіля, вимоги до безпеки перевезення вантажу.

Поїзд комбінованого транспорту «Вікінг» курсує з 2003 року, а з 2012 року до проекту долучилися Болгарія, Молдова, Румунія, Грузія, Азербайджан. Це дало можливість поєднати інфраструктуру морських контейнерних ліній та контейлерних ліній Балтійського регіону з регіонами Чорного моря, Середземноморського та Каспійського морів. Контейнерний поїзд «Зубр» курсує територією України, Білорусії, Латвії, Естонії, Молдови [4].

У внутрішньому сполученні серед залізничних контейнерних перевезень найбільш популярними в бізнес-середовищі напрямками та обсягами перевезень є Нікополь-Чорноморськ, Київ-Ліски-Чорноморська (курсують з 01.2018 р.) та Одеса-Порт—Рожнятів (курсують з 05.2018 р.). Дані проекти можна вважати досить успішним.

Міністерством інфраструктури України розроблена транспортна стратегія, яка має за мету забезпечити зростання контейнеризації перевезень вантажів до 2030 р. до рівня 20 % від загального обсягу вантажних перевезень.

Для задоволення зростаючого попиту на перевезення контейнерів залізничним транспортом є потреба в розвитку вантажної інфраструктури на станціях, яка на жаль останнім часом призвела до занепаду, а автомобільний транспорт став найбільш конкурентоспроможним.

В 2018 році транзит контейнерних вантажів морськими портами України становив 46,4 тис. TEU (умовна одиниця виміру, яка відповідає 6,1 м інтермодального ISO-контейнера). В 2019 році цей показник суттєво збільшився в порівнянні з попереднім роком (на 42%). Морські порти Одеси (термінал ДП «КТО», «Бруклін-Київ Порт»), Чорноморська («Іллічівський морський рибний порт») і Південного («ТІС-КТ») сформували регіональний контейнерний хаб на східному побережжі Чорного моря. В 2019 р. до торговельних портів України заходили морські судна 15 найбільших судноплавних компаній світу.

Слід зазначити, що українські морські торговельні порти за показниками кількості оброблених контейнерів на даний час не включено до топ-100 найбільших портів світу. Разом з тим морські порти України включено до наступних маршрутів океанських сервісів: Bosphours Express Service, ECUMED, ZIM Med Pacific, Middle East.

Для клієнтів транспортних компаній переваги перевезень вантажів у контейнерах пов'язані із зручністю доставки та підвищення рівня збереження вантажу, ніж, наприклад, при транспортуванні у напіввагонах, економія на упаковці, вантажно-розвантажувальних та складських операціях. Контейнерні поїзди мають низку переваг перед іншими видами транспорту, а саме за вартістю, надійністю доставки та мінімізацією часу доставки.

Для створення сприятливого середовища розвитку та покращення якості логістичних послуг і мультимодальних перевезень Європейська Комісія надає Україні технічну допомогу.

На міжнародному рівні відбувається стимулювання подальшого розвитку мультимодальних або змішаних перевезень, зокрема, серед міжнародних організацій варто виокремити Організацію співробітництва залізниць.

Національною транспортною стратегією України, яка ухвалена в 2018 році, Міністерство інфраструктури України зобов'язалося впорядкувати питання стосовно політики розвитку мультимодальних перевезень в Україні, зокрема шляхом розробки та прийняття Закону «Про мультимодальні перевезення» [2]. Це пришвидшить інтеграцію видів транспорту та встановлення взаємосумісності на всіх рівнях транспортної системи в Україні, а мультимодальні перевезення сприятимуть підвищенню безпеки, зменшенню забруднення та покращенню доріг внаслідок меншого навантаження на автомобільний транспорт.

Законопроект «Про мультимодальні перевезення» викликав хвилю активний обговорень в суспільстві оскільки містить ряд неузгодженостей та прогалин. Зокрема, це стосується не односторонніх трактувань термінів, формулювання змісту преамбули, деякі положення «конфлікують» з

міжнародними та національними документами.

Розвиток мультимодальних перевезень на даний час в Україні, як сучасного способу організації доставки вантажів перебуває на початковому етапі розвитку. Через наявність певних проблем, усунення яких передбачає розробку та реалізацію системи відповідних заходів активний розвиток мультимодальних перевезень в нашій державі гальмується. До основних проблем, які гальмують розвиток мультимодальних перевезень в Україні, слід віднести:

- низький рівень правової урегульованості та недосконалість чинної нормативно-правової бази, що регулюють питання здійснення мультимодальних, інтермодальних, комбінованих перевезень;
- високі ризики мультимодальних операторів під час організації мультимодальних перевезень за участю двох і більше видів транспорту на значні відстані;
- відсутність можливості для забезпечення необхідного рівня узгодженості дій всіх учасників перевізного процесу та захисту інтересів держави за кордоном через нерозвиненість мережі представництв українських операторів транспортно-логістичних послуг в інших країнах;
- недостатність професійних кадрів та фахівців у сфері мультимодальних перевезень [3];
- наявні диспропорції між рівнями розвитку об'єктів транспортної інфраструктури різних видів транспорту, що гальмують розвиток контейнерних та контрейлерних перевезень;
- низький рівень розвитку транспортної логістики;
- невідповідність правил перевезення небезпечних вантажів європейським нормам;
- відсутність в Україні розвинутої мережі об'єктів транспортно-логістичної інфраструктури (у відповідності до розробленого світовим банком індексу ефективності логістики LPI Україна відноситься до групи країн з обмеженим рівнем розвитку логістичної системи).

Визначимо необхідні заходи щодо усунення проблеми розвитку мультимодальних перевезень в Україні:

- удосконалення існуючої нормативно-правової бази та затвердження необхідного пакету законодавчих актів, що регулюють

питання розвитку інтермодальних, мультимодальних перевезень, транспортної логістики (шляхом розробки та прийняття нормативно-правових актів для сприяння та державної підтримки розвитку мультимодальних перевезень, в яких буде визначено відносини між учасниками мультимодальних перевезень, їх права, обов'язки та відповідальність, функції мультимодальних транспортних операторів, умови договору мультимодального перевезення вантажів);

- з метою забезпечення взаємодії різних видів транспорту сприяти на державному рівні розвитку мультимодальних транспортних технологій та інфраструктурних комплексів;
- формування мережі маршрутів регулярних контейнерних/ мультимодальних вантажних поїздів, синхронізованих з маршрутами поїздів держав - членів ЄС;
- створення мережі мультимодальних терміналів, спеціалізованих перевантажувальних комплексів тощо;
- розвиток електронного документообігу з метою забезпечення інформаційної автоматизації транспортного процесу;
- на основі державно-приватного партнерства здійснити розбудову, будівництво та облаштування термінальних пасажирських та вантажних комплексів з мультимодальними технологіями;
- розвиток та уніфікація транспортної інфраструктури як на регіональному, так й на державному рівнях;;
- укладання багатосторонніх угод та розвиток партнерських відносин між Україною та іноземними державами в галузі транспорту та торгівлі;
- розвиток міжнародного співробітництва у сфері комбінованого транспорту;
- впровадження податкових режимів для учасників ринку мультимодальних перевезень;
- уніфікація перевізних документів;
- удосконалення існуючої системи підготовки та перепідготовки фахівців в галузі транспорту.

Вирішення на державному рівні питання щодо сприяння активізації розвитку мультимодальних перевезень в Україні, враховуючи вищенаведені заходи, активізує

процес формування сприятливих умов для успішної реалізації Національної транспортної стратегії України. Таким чином можна очікувати, що розвиток мультимодальних перевезень позитивно вплине на встановлення сталих ділових відносин в сфері транспортно-логістичного бізнесу, оновлення транспортно-логічної інфраструктури в Україні, розвиток мережі нових транспортних коридорів та зростання обсягів транзитних перевезень вантажів, активізації бізнес-діяльності транспортно-експедиційних підприємств.

Завершення розробки нормативно-правових засад здійснення мультимодальних перевезень сприятиме формуванню конкурентоспроможного транспортно-логістичного сектору держави.

Висновки

Таким чином, на даний час основними необхідними умовами забезпечення активного розвитку мультимодальних перевезень в Україні є наявність відповідної нормативно-правової бази, технічних засобів та транспортно-логістичної інфраструктури. Цей вид діяльності економічно та екологічно є вигідним, тому в подальшому поступово набиратиме широкого розповсюдження. Мультимодальні перевезення передбачають застосування сучасних інформаційних систем обміну даними, посилення кооперації та налагодження певного формату економічних відносини між учасниками транспортного

процесу. В зв'язку з цим вирішення окресленого вище питання доцільно здійснювати за двома напрямками: законодавчим (не завершено регламентування чинним законодавством питань мультимодальних перевезень в Україні) та технологічним (стан виробничо-технічної бази та технологічний рівень організації вантажних перевезень за деякими параметрами не відповідають міжнародним стандартам якості).

Активне використання технологій мультимодальних перевезень сприятиме позитивному вирішенню питань активного використання транзитного потенціалу України, покращення стану зовнішньоекономічної діяльності, підвищення економічної ефективності транспортування вантажів за рахунок скорочення витрат та строків доставки вантажів, зниження рівня аварійності на автошляхах, зменшення негативного впливу транспорту на навколишнє природне середовище. Формування транспортної політики України має здійснюватися з урахування як наявного вітчизняного транзитного потенціалу, так і сучасного світового досвіду. Активний розвиток мультимодальних перевезень, як відносно нового для України виду транспортних послуг, є одним із факторів, який сприятиме економічному зростанню держави

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Интегрированная логистика накопительно-распределительных комплексов (склады, транспортные узлы, терминалы): Учебник для транспортных вузов/ Под общ. ред. Л.Б. Миротина. – М.: Экзамен, 2003. – 448 с.
2. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/projects/115>
3. Кириченко Г.І., Стрелко О.Г. Сучасні тенденції розвитку мультимодальної системи перевезення вантажів // Вчені записки НТУ ім. В.Вернадського. Серія технічні науки. - Том 30 (69). – Ч.2. – 2009. - №3. – С. 148-153.
4. Розвиток транспорту з метою відновлення і зростання української економіки // наукова доповідь / за ред. О.І.Никифорок, НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – К., 2018. – 200 с.
5. Транзитні можливості України. - Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/content/tmu.html>

БЕЛОВА А.И.^{1*}, НОВАЛЬСКАЯ Н.И.², ОРЛОВСКАЯ А.В.³

1* д.э.н., профессор, Кафедра Экономики и менеджмента ДСП «Институт инновационного образования» Киевского национального университета строительства и архитектуры, Повитрофлотский проспект, 31, Киев, 03680, Украина, e-mail: alal64@ukr.net, ORCID ID: 0000-0003-4106-7351

2* к.э.н., доцент, Кафедра Организации авиационных работ услуг Национального авиационного университета, проспект космонавта Комарова 1, Киев, 03058, Украина, e-mail: naduch@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-6331-9217

3* к.э.н., доцент, Кафедра Гуманитарной и социально-экономической подготовки Львовского филиала Днепропетровского национального университета железнодорожного транспорта им. ак. В.Лазаряна, 49010, Украина, Днипро, улица ак. В. Лазаряна 2, e-mail: entony1972@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-7225-0717

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ МУЛЬТИМОДАЛЬНЫХ ПЕРЕВОЗОК В УКРАИНЕ

Цель. Рассмотрены состояние и тенденции изменений в вопросе развития мультимодальных перевозок в Украине. Исследована существующая система международных транспортно-коммуникационных связей Украины. Рассмотрены вопросы перспектив развития контейнерных перевозок грузов. Определены основные проблемы, которые тормозят развитие мультимодальных перевозок в Украине, а также обозначены необходимые меры по их устранению. Целью исследования является процесс организации мультимодальных перевозок железнодорожным транспортом, выявление проблем развития в современных условиях. **Метод исследования** заключается в анализе явлений и процессов, происходящих в процессе организации мультимодальных перевозок. **Результаты.** Проведено исследование состояния мультимодальных перевозок в Украине, очерчены основные проблемы. **Практическое значение:** определены преимущества и предложены пути организации мультимодальных перевозок в Украине

Ключевые слова: мультимодальные перевозки; транспорт; груз; транзит; контейнерные перевозки; транспортная система; транспортировки

BIELOVA A.^{1*}, NOVALSKA N.², ORLOVSKA A.³

1* Doctor of Economics, Professor, Department of Economics and Management, Institute of Innovative Education, Kyiv National University of Construction and Architecture, 31 Povitroflotsky Prospekt, Kiev, 03680, Ukraine, e-mail: allal64@ukr.net, ORCID ID: 0000-0003-4106-7351

2 Candidate of Economics, Associate Professor, Department of Organizational Aviation and Service of the National Aviation University, Cosmonaut Komarov Avenue 1, Kiev, 03058, Ukraine, e-mail: naduch@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-6331-9217

3 Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Humanitarian and Social and Economic Training of the Lviv National University of Dnipropetrovsk National University of Public Transport, Academician V. Lazaryan, 49010, Ukraine, Dnipro V. Lazaryan 2, e-mail: entony1972@ukr.net ORCID ID: 0000-0002-7225-0717

TOPICAL ISSUES OF DEVELOPMENT OF MULTIMODAL TRANSPORTATION IN UKRAINE

Goal. The state and trends of changes in the development of multimodal transportation in Ukraine are considered. The existing system of international transport and communications of Ukraine is investigated. The issues of prospects for the development of container transportation of goods are considered. The main problems that impede the development of multimodal transportation in Ukraine are identified, and the necessary measures to address them are identified. The aim of the study is the process of organizing multimodal rail transport, identifying development problems in modern conditions. **The research method** consists in analyzing the phenomena and processes occurring in the process of organizing multimodal transportation. **Results.** A study of the state of multimodal transport in Ukraine, the main problems are outlined. **Practical value:** certain advantages and ways of organizing multimodal transportation in Ukraine are proposed

Keywords: multimodal transportation; transport; cargo; transit; The container transporting; transport system; transportation

REFERENCES

1. Mirotina L.B. (2003) *Integrirovannaya logistika nakopitelno-raspredelitelnyh kompleksov (sklady, transportnye uzly, terminaly): Uchebnik dlya transportnyh vuzov* [Integrated logistics of storage and distribution complexes (warehouses, transport hubs, terminals): Textbook for transport universities], Ekzamen, Moscow. (in Ukraine)
2. Natsionalna transportna stratehiia Ukrainy na period do 2030 roku (proekt) [National Transport Strategy of Ukraine until 2030 (draft)]. available at : <http://www.mtu.gov.ua/projects/115>. (accessed 7 October 2019).
3. Kyrychenko H.I., Strelko O.H. (2009) Suchasni tendentsii rozvytku multymodalnoi systemy perevezennia vantazhiv [Current trends in the development of a multimodal cargo transportation system]. Vcheni zapysky NTU im. V.Vernadskoho. Seriiia tekhnichni nauky - Scientific notes of NTU them. V.Vernadsky. Technical Sciences Series.- Vol 30 (69). – p.2. No3. pp. 148-153.
4. O.I.Nykyforuk (2018) *Rozvytok transportu z metoiu vidnovlennia i zrostannia ukrainskoi ekonomiky* [Transport Development for the Recovery and Growth of the Ukrainian Economy]. naukova dopovid, NAN Ukrainy, DU «Instytut ekonomiky ta prohozuvannia NAN Ukrainy» - Scientific Report, State Institution «Institute of Economics and Forecasting of NAS of Ukraine». Kyiv. (in Ukraine)
5. Tranzhytni mozhyvosti Ukrainy [Transit opportunities of Ukraine]. available at : <https://mtu.gov.ua/content/tmu.html>. (accessed 5 October 2019).

Надійшла 11.10.2019 р.

Стаття рекомендована до друку: д.е.н., проф., декан факультету ЛФ ДНУЗТ В.І. Копитко, професор кафедри фінансів, обліку і аудиту Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, к.е.н., професор В.О. Озеран